

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	960
Land:	Iran
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Iran. Familie og ekteskab
Udgivet:	5. august 2022
Optaget på baggrundsmaterialet:	15. december 2022

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Iran

Familie og ekteskap

5. august 2022

© Landinfo 2022

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6

Postboks 2098 Vika

0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

Iran is an Islamic state and Iranian citizens must abide by and respect Islamic law. Family law is based on Sharia and the Shia law school Ja'fari. There are no separate Iranian laws that regulate family law matters for Sunni Muslims and religious minorities. There are two types of marriages in Iran; permanent marriages with an aim to last a lifetime, and temporary marriages with a termination date.

Iran is a complex country. The most important dividing line is between the urban and modern population on the one hand, and the religious and traditional on the other. In the modern segment, the marriage pattern has changed from being traditional and arranged to so-called love marriages becoming more widespread. Fertility is low and Iranian women give birth to an average of 1.6 children. At the same time, several couples seek divorce. Divorce is not as much a social taboo as it used to be. Cohabitation has become more common but must be practiced with discretion.

Sammendrag

Iran er en islamsk stat og iranske borgere må etterleve og respektere islamsk rett. Familieretten bygger på sharia og shia-lovskolen Ja'fari. Det finnes ikke egne iranske lover som regulerer familierettslige forhold for sunnimuslimer og religiøse minoriteter. Det er to typer ekteskap i Iran; permanent ekteskap som tar sikte på å vare livet ut, og midlertidig ekteskap som har en sluttdato.

Iran er et sammensatt land. Den viktigste skillelinjen er mellom den urbane og moderne befolkningen på den ene siden, og de religiøse og tradisjonelle på den andre siden. I det moderne segmentet har ekteskapsmønsteret endret seg fra å være tradisjonelt og arrangert til at såkalte kjærlighetsekteskap blir mer utbredt. Fertiliteten er lav og iranske kvinner føder i gjennomsnitt 1,6 barn. Samtidig er det flere par som skiller seg. Skilsmisse er ikke i samme grad som tidligere et sosialt tabu. Samboerskap har blitt mer vanlig, men må praktiseres med diskresjon.

Innhold

1 Innledning	6
2 Familiestruktur og kjønnsroller	6
2.1 Kvinnens posisjon	7
2.1.1 Sosiale endringer i det iranske samfunnet	8
3 Familielovgivningen	9
3.1 Family Protection Act	10
3.2 Familielovgivningen gjelder kun for iranske shiamuslimer	11
4 Ekteskap	12
4.1 Arrangerte ekteskap vs. «kjærlighetsekteskap»	13
4.1.1 Mulighet for «dating»	14
4.2 Hvem gifter iranere seg med?	14
4.2.1 Gjennomsnittsalder ved inngåelse av ekteskap	15
4.2.2 Betydningen av jomfrudom	15
4.3 Midlertidig ekteskap	16
4.4 Utenomekteskapelige forhold og straffereaksjoner	17
4.5 Flerkoneri/polygami	18
5 Tvangsekteskap	19
5.1 Barneekteskap	20
5.2 Tvangsekteskap mellom voksne personer	21
6 Seremonier knyttet til ekteskapsinngåelse	21
6.1 Forlovelse	22
6.2 Den religiøse ekteskapsinngåelsen	22
6.2.1 Medgift – mahr/mehrieh	23
6.2.1.1 Medgiftens størrelse	23
6.3 Feiringen	24
7 Registrering av permanente ekteskap	25
7.1 Prosedyre for registrering	26
7.2 Registrering av midlertidige ekteskap	26
7.3 Registrering av ekteskap inngått i utlandet	27
8 Skilsmisse og oppløsning av ekteskap	27
8.1 Ulike former for skilsmisse	27
8.2 Iddah-perioden	29
8.3 Registrering av skilsmisse	29
9 Alternative samlivsformer	30
9.1 Samboerskap	30
9.2 Det er mulig å leve som ugift i Iran	31
9.2.1 Kvinneledede hushold	31
9.2.1.1 Omsorg og ansvar for barn	32
10 Referanser	34

1 Innledning

Dette notatet omhandler ekteskap og familieliv i Iran, som er omfattende temaer. Notatet tar derfor ikke sikte på å gi en uttømmende redegjørelse, men fokuserer på forhold som kan være av interesse og relevans for utlendingsforvaltningen.

Notatet bygger i all hovedsak på åpne og offentlig tilgjengelige kilder. Det dreier seg om bøker, nyhetsartikler, vitenskapelige artikler, men også materiale publisert av ulike menneskerettighetsorganisasjoner og private aktører som bloggere og lignende. Enkelte av kildene er ikke av nyere dato, men benyttes likevel fordi kulturelle og strukturelle forhold som ekteskapstradisjoner endrer seg langsomt.

Notatet beskriver både familierettslige, sosiale, kulturelle og økonomiske forhold knyttet til ekteskap og ekteskapsinngåelser. Tidvis kan det være motstrid mellom ordlyd i lovverk og hvordan det faktisk praktiseres. I andre tilfeller har vi ikke konkret kunnskap om implementering og rettspraksis. Da kommenteres dette særskilt.

Iran er et sammensatt land med ulike etniske grupper, kulturer, religioner og tradisjoner. Det er store forskjeller mellom by og land, og mellom middelklassen og den fattige og marginaliserte delen av befolkningen. Den viktigste skillelinjen i det iranske samfunnet går antagelig mellom den urbane, moderne og sekulære delen av befolkningen på den ene siden, og den tradisjonelle, konservative og religiøse befolkningen på den andre. Selv om skillelinjene ikke er absolutte, gjenspeiles forskjellene mellom gruppene i måten de inngår ekteskap og organiserer familielivet.

Det som her beskrives er hovedtrekk ved iranske familie- og ekteskapstradisjoner, og er ikke uttømmende med hensyn til de mange lokale og regionale variasjonene som kan gjøre seg gjeldende.

2 Familiestruktur og kjønnsroller

Iran er et patriarkalsk samfunn, og det gjenspeiles i lovgivning, familiestruktur og ekteskapstradisjoner. I patriarkalske kulturer ligger myndigheten over familiemedlemmene hos det mannlige familieoverhode. Den iranske sivilloven (artikkel 1105) slår fast at mannen er familiens overhode.¹ Ektefellen må adlyde sin mann og være seksuelt tilgjengelig for ham (Rokh 2011). Studier indikerer at mer enn 60 prosent av iranske kvinner har vært utsatt for vold i hjemmet. Likevel

¹ Artikkel 1105 har følgende ordlyd: «In relations between husband and wife; the position of the head of the family is the exclusive right of the husband» (Civil Code 1928).

er ikke dette regulert i straffelovgivningen, og voldtekt i ekteskapet er ikke straffbart. Krisesentre for voldsutsatte kvinner finnes ikke (Musawah 2020, s. 22).

Kvinner og menn er i henhold til iransk sivillovgivning ikke likeverdige, og det er forskjell på deres respektive plikter og rettigheter. Arbeidsfordelingen er klar; menn er ansvarlig for å forsørge familiens medlemmer. Mannens forsørgelsesplikt er ikke avgrenset til ektefelle og barn, men omfatter også egne foreldre (Ansari-pour 2015, s. 93). Kvinnen er ansvarlig for den daglige driften av storfamilien, og utfører oppgaver som renhold, matlaging og omsorg overfor familiens barn og eldre (Rokh 2011).

Selv om det i nyere tid har vært en markant økning i antallet kvinner som tar utdanning og endring i holdningene til kvinners deltakelse i arbeidslivet, er arbeidsmarkedet fortsatt mannsdominert og få kvinner har lønnet arbeid. Selv om det er tegn til endring, opprettholdes likevel de patriarkalske strukturene i samfunnet (Bøe, epost juli 2022).

Mange arenaer i det offentlige rom skal være kjønnssegregert, det gjelder eksempelvis skoler, badestrender, bibliotek og frisørsalonger. Ifølge loven skal også bryllup, konferanser og begravelser være kjønnssegregert, men dette etterleves sjelden i praksis (Mørk, Lodgaard, Thiesen, Skatvik & Izadi 2021).

Det er betydelig variasjon mellom ulike regioner, mellom by og land og mellom ulike sosioøkonomiske og etniske grupper når det gjelder hvordan og i hvilken grad kjønnssegregering praktiseres. Det er stor grad av pragmatisme, og kjønnssegregering kan være gjenstand for forhandlinger på ulike arenaer.

2.1 Kvinnens posisjon

Iran er en islamsk stat og det kreves at alle iranske borgere – uavhengig av kjønn, religion og etnisitet – respekterer islamsk rett. Selv om det er unntak for familielovgivningen for anerkjente religiøse minoriteter, må alle iranske borgere følge iransk islamsk lov på andre områder (Bøe, epost juli 2022). Eksempelvis er alle kvinner pålagt å bruke hodeplagg som dekker til håret i det offentlige rom. Kvinner som ikke bærer hijab, kan fengsles eller bøtelegges (UN Special Rapporteur 2021, s. 18). Samtidig preges gatebildet av kvinner som utfordrer klespåbudet. Kvinner som tilhører sekulære og liberale deler av befolkningen, bruker løstsittende hijab og trange klesplagg. Religiøse og konservative kvinner bruker derimot sort chador, som er en heldekkende drakt som svøpes rundt hode og kropp, og som dekker alt med unntak av ansikt, hender og føtter (BBC 2019).

En ugift kvinne er underlagt verge (*vali*), som i praksis er far eller farfar. For en gift kvinne er ektefellen hennes verge, og han tar viktige avgjørelser på hennes vegne – blant annet om hun får lov til å reise til utlandet (UN Special Rapporteur 2021, s. 15). Det er nedfelt i passloven (artikkel 18) at en gift kvinne må ha

tillatelse fra ektemannen for å få pass. Samtykket må vedlegges pass-søknaden. En ugift kvinne over 18 år trenger imidlertid ikke tillatelse fra verge for å få utstedt pass (Sahar 2021).

Sivilloven (artikkel 1117) slår fast at en ektemann kan bestemme at hans kone ikke skal ha lønnet arbeid, eller at det ikke sømmes seg for henne å arbeide innen et spesifikt yrke. Eksempelvis er det menn som motsetter seg at ektefellen deres arbeider i skjønnhetssalonger, eller som nattevakter innen helsesektoren. Selv om det ikke er pålagt, er det utbredt at bedrifter som ansetter kvinner ber om tillatelse fra kvinnens ektemann. Uten en slik tillatelse får de ikke jobben (Human Rights Watch 2017; UN Special Rapporteur 2021, s. 31-33).

En kvinne som gifter seg for første gang, og som dermed regnes som jomfru, trenger tillatelse fra vergen sin for å inngå ekteskap. Dersom far eller farfar nekter å gi tillatelse «without justifiable reason», kan hun bringe saken inn for en domstol som har myndighet til å overprøve vergens beslutning. En gutt som har kommet i puberteten trenger ikke tillatelse fra verge eller familie for å inngå ekteskap (Sahar 2021).

Slik Landinfo forstår informasjonsbildet, er det kun ved inngåelse av første ekteskap at kvinnen trenger tillatelse fra verge. Fraskilte kvinner eller enker, det vil si kvinner som ikke er jomfru, er ikke omfattet av bestemmelsen og trenger ikke tillatelse fra verge for å inngå nytt ekteskap (Danish Immigration Service 2018, s. 8). Skilte kvinner og enker synes generelt å ha noe mer uavhengighet enn ugifte og gifte kvinner, selv om dette avhenger av kvinnens sosioøkonomiske situasjon og om hun bor i et tradisjonelt område (Finnish Immigration Service 2015, s. 8-11).

Kvinnediskriminerende holdninger og familievold er utbredt. Negativ sosial kontroll kan medføre at kvinner ikke får velge ektefelle, eller at de ikke får lov til å skille seg. FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran (2021, s. 22) kritiserer Iran for ikke å ratifisere konvensjonen for avskaffelse av alle former for diskriminering og vold mot kvinner.²

2.1.1 Sosiale endringer i det iranske samfunnet

Forskere (Taheri, Lisaniler & Payasliogu 2021, s. 2, 5) peker på at det i de siste årene har skjedd grunnleggende sosiale endringer i det iranske samfunnet. Flere kvinner tar utdanning og over halvparten av studentene på de statlige universitetene er kvinner. Stigma ved å være yrkesaktiv kvinne avtar i takt med at utdanningsnivået øker. Likevel er det vanskeligere for kvinner enn for menn å få innpass på arbeidsmarkedet. Mindre enn en femtedel av arbeidsstokken er

² Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) har vært oppe til debatt flere ganger i årene etter revolusjonen, men har ikke blitt ratifisert (Human Rights Watch 2020; Musawah 2020).

kvinner. Arbeidsledigheten er dobbelt så høy blant kvinner som blant menn, og i aldersgruppen mellom 18 og 35 år er om lag 30 prosent registrert arbeidsledige (UN Special Rapporteur 2021, s. 19).

Samtidig er det flere par som skiller seg, og ikke minst – iranske kvinner føder stadig færre barn sammenlignet med tidligere år. Mens iranske kvinner i 1984 fødte i gjennomsnitt 7 barn, falt fruktbarheten til 2,1 fødsler i år 2000. Dette er den raskeste nedgangen i fruktbarhet som verden har sett (Torabi & Doraiswamy 2021, s. 31). Familieplanleggingsprogrammene fra 1986 til 2008 viste seg å være særdeles effektive. Den reduserte fertiliteten var en med andre ord villet og planlagt politisk strategi (Bøe, epost juli 2022). Det siste tiåret har fertilitetsraten fortsatt å være nedadgående. De siste tallene fra 2020/2021 viser at iranske kvinner nå føder i gjennomsnitt 1,6 barn. Fertiliteten er ulikt geografisk fordelt. Mens kvinner i Sistan og Balochistan føder i gjennomsnitt 3,7 barn, føder kvinner i Teheran og fire andre provinser i sentrale Iran mellom 1 og 1,5 barn (Tehran Times 2021; Torabi & Doraiswamy 2021, s. 33, 34).

Øverste leder Khamenei har lenge ønsket å reversere befolkningsnedgangen og begrense tilgangen til prevensjon. I 2021 ble en ny fertilitetslov vedtatt - *Rejuvenation of the Population and Support of the Family*. Loven beskrives som et stort tilbakeslag for kvinners reproduktive rettigheter (Berger 2021). Abort i Iran er forbudt med mindre svangerskapet medfører fare for livet til den gravide kvinnen eller det avdekkes avvik på fosteret. Den nye planen medfører ytterligere innstramming i mulighetene for abort, og den forbyr sterilisering og gratis utdeling av prevensjonsmidler i det nasjonale helsevesenet. Økte økonomiske insentiver til gravide og ammende er også blant tiltakene som presenteres (Tehran Times 2021; UN News 2021; World Daily News 2021)

3 Familielovgivningen

Familielovgivning regulerer privatsfæren og nære familierelasjoner – blant annet ekteskap, skilsmisse og arv, samt daglig omsorg og forsørgelse av barn. Nåværende lovgivning, også på familierettens område, bygger på sharia – nærmere bestemt shia-lovskolen Ja'fari. I og med at alle lover må være i tråd med islamske prinsipper, er begrepsbruken innen familieretten sterkt påvirket av sharia (Farhangazad, webinar oktober 2020). Professor i religionsvitenskap, Marianne Hafnor Bøe (epost juli 2022) presiserer at familieloven ikke bare er påvirket av, men er en del av sharia. Hun påpeker videre at det kan hevdes at familieretten er kjerneområdet i sharia.

Iransk familielovgivning bygger primært på de islamske kildene Koranen og Sunna³. Det har vært ulike forsøk på å kodifisere familieretten (Bøe, epost juli 2022; Farhangazad, webinar oktober 2020):

- Irans sivillov (Civil Code) er fra 1928, inkludert ekteskapsloven av 1931. Vilkår og prosedyrer for inngåelse av ekteskap er regulert i bok 7 (§§ 1034-1119).
- En ny familielov ble vedtatt i 1967 og endret noe i 1975. Denne ble formelt avskaffet i 1979, men ble likevel anvendt i praksis.
- Grunnloven av 1979 (artikkel 10) slår fast at familien er den grunnleggende enheten i det islamske samfunnet, og at alle lover må beskytte familienes stabilitet og hellighet.
- I 2013 ble Family Protection Act⁴ ratifisert og iverksatt.

3.1 Family Protection Act

Regjeringen til daværende president Mahmoud Ahmadinejad presenterte i 2007 et utkast til ny familielov – Family Protection Act. Formålet med lovutkastet var å samle familierettslige temaer i én lov (Bøe 2015, s. 58-60). Loven ble, som nevnt ovenfor, vedtatt først i 2013.

Spørsmål knyttet til midlertidige ekteskap, polygami og medgift førte til stor debatt. Regulering av flerkoneri og skattlegging av uforholdsmessige høye mahr-krav var inkludert i det opprinnelige lovutkastet, men ble fjernet i den endelige lovteksten (Ansari-pour 2015, s. 71). Dette var for kontroversielt og vanskelig å lovregulere. Begge temaene er nedfelt i Koranen og det har derfor vært utfordrende å komme med lover som kan oppfattes som brudd med det som står i koranteksten. Det opprinnelige lovutkastet inneholdt seks kapitler, men det er i ettertid tilføyd ytterligere et kapittel slik at loven nå inneholder syv kapitler totalt (Bøe, epost juli 2022).

Det er fortsatt mye debatt rundt loven. Skillelinjene er de samme som før loven ble vedtatt; på den ene siden står reformistene og på den andre siden står de mer konservative. Begge grupperingene argumenterer for kvinners rettigheter ut fra islam, og det er dermed ikke et definert skille mellom religiøs og sekulær argumentasjon på dette området (Bøe, epost juli 2022).

Innholdet i loven

Loven regulerer ekteskap, herunder medgift og skilsmisse, barnefordeling, samt økonomiske og strafferettslige forhold relatert til de nevnte temaene. En kvinne og

³ Tradisjonen etter profeten Mohammad.

⁴ Landinfo er ikke kjent med at loven foreligger i engelsk oversettelse. Den persiske lovteksten kan gjenfinnes her: [Refworld | Iran: Family Protection Act](https://refworld.org/docid/5d6d6d6d.html).

hennes barns rett til å arve sin avdøde ektemann/fars lønn og pensjon har ikke tidligere vært regulert i iranske familielover (Bøe, epost juli 2022). Jurisdiksjonen til familiedomstolene er utvidet. I tillegg til problemstillinger knyttet til ekteskap og skilsmisse, skal domstolen ta stilling til spørsmål som egg-donasjon og kjønns-skifte (Ansari-pour 2015, s. 74, 75).

Loven har til hensikt å tydeliggjøre familiedomstolenes oppbygning, organisering og myndighet, i tillegg til prosedyrespørsmål. Det fantes familiedomstoler også før loven ble vedtatt, men i henhold til Family Protection Act skal det etableres egne familiedomstoler i alle domstoldistrikt. Det er nedfelt i loven at retten skal bestå av en formann og i tillegg en kvinnelig dommer som er rådgiver for retten. Ordningen med kvinnelige rådgivere har ikke vært praktisert tidligere. Nytt er også at etablering av sentre for familierådgivning er lovfestet (Bøe, epost juli 2022).

Loven tydeliggjør påbudet om å registrere permanente ekteskap. Det følger av kap. 7, artikkel 49 at en mann kan bli bøtelagt eller få fengselsstraff dersom han gifter seg permanent uten å registrere det. Det samme gjelder dersom han skiller seg, oppløser et ekteskap eller unnlater å registrere midlertidig ekteskap der hvor det er påkrevd (Bøe, epost juli 2022).

Iranere bosatt i utlandet kan få familietvister behandlet av familiedomstolen i hjemlandet. Det gjelder både dersom begge eller kun en av partene er i utlendighet. Avgjørelser fattet av familiedomstoler i utlandet har ikke uten videre rettsvirkning i Iran, med mindre en kompetent domstol i Iran undersøker saken og godkjenner utfallet (Ansari-pour 2015, s. 78, 79).

Det er i strid med loven og sharia om en iransk kvinne gifter seg med en ikke-muslimsk mann. Hun kan heller ikke uten videre gifte seg med en ikke-iransk mann. I slike tilfeller trenger hun tillatelse fra en domstol. En utlending som trosser bestemmelsen og uten tillatelse gifter seg med en iransk kvinne, risikerer fengselsstraff. Dette følger av sivilloven artikkel 1060 og Family Protection Act artikkel 52 (Ansari-pour 2015, s. 97; UN Special Rapporteur 2021, s. 14).

3.2 Familielovgivningen gjelder kun for iranske shiamuslimer

I Grunnloven av 1979 (artikkel 12) slås det fast at det er Ja'fari lovskolen som er Irans offisielle religion. Samtidig pekes det på at sunni-lovskolene skal respekteres, og sunnimuslimer står fritt til å handle i samsvar med egen rettspraksis, blant annet i familierettslige spørsmål. Utgangspunktet er med andre ord at sunnimuslimer og anerkjente religiøse minoriteter (zoroaster, kristne⁵ og

⁵ Gjelder ikke muslimsk-fødte kristne, dvs. konvertitter.

jøder, jf. Grunnlovens artikkel 13) ikke er bundet av den offisielle religionen (Constitution of Islamic Republic of Iran 1979).

Familielovgivningen gjelder kun for iranske shiamuslimer. I en note til kapittel 1, artikkel 4 i Family Protection Act (2013), er det presisert at ikke-shiaer og ikke-muslimer er unntatt fra familiedomstolenes jurisdiksjon (Bøe, epost juli 2022). For utlendinger som oppholder seg i Iran, gjelder familieloven slik den er definert i utlendingens hjemland (Naqvi 1968, s. 130).

Det er mannens religiøse tilhørighet som avgjør hvilken jurisdiksjon som kommer til anvendelse i saker som omhandler ekteskap og skilsmisse (Musawah 2020, s. 7). Ifølge professor Marianne Hafnor Bøe (telefonsamtale november 2021) finnes ikke egne iranske lover som regulerer familierettslige forhold for sunnimuslimer og religiøse minoriteter. Det foreligger lite konkret informasjon om hvordan familierettslige forhold reguleres og praktiseres for sunni-muslimer og religiøse minoriteter. I mangel på formelt lovverk, kan det tas utgangspunkt i de ulike sunni-lovskolene. Men det finnes heller ikke særskilte familiedomstoler for sunni-muslimer og religiøse minoriteter. Det er ikke gitt at dommerne i de ordinære familiedomstolene har kjennskap til sunnijurisprudens. Det er derfor grunn til å tro at det er stor variasjon i rettspraksis. Professor Bøe er ikke kjent med litteratur som beskriver denne problemstillingen, eller at det er forsket på dette. Det dreier seg med andre ord om et lite kartlagt område, ifølge Bøe (telefonsamtale november 2021).

4 Ekteskap

I islam anses ekteskapet mellom mann og kvinne å være den beste måten å organisere livet på – både for den enkelte muslim, og for samfunnet som helhet. Ekteskap blir sett på som en religiøs forpliktelse; familien er den viktigste byggesteinen i et islamsk samfunn, og et verktøy for å bevare moral og orden. For mange iranere er ekteskapet en selvfølge og en naturlig del av livssyklusen. Det heterofile ekteskapet er den eneste aksepterte ekteskapsformen. Ekteskap mellom mann og kvinne anses av iranske myndigheter å være den sanne islamske rammen for seksualitet og reproduksjon. Profeten skal ha uttalt at «whoever marries has completed half of their religion» (Bøe 2015, s. 24; Rahbari 2019, s. 38; Rokh 2011).

Ekteskap i iransk og islamsk lov har med andre ord ulike formål (Rokh 2011):

- Er en sosialt, religiøst og kulturelt akseptert ramme for seksuelt samkvem mellom mann og kvinne.
- Regulerer familielivet og definerer ansvarsforhold og farskap for barna.
- Sørger for utvidelse av familien gjennom barnefødsler.

Iranere som inngår ekteskap, må først gifte seg religiøst (etter shiamuslimsk, sunnimuslimsk, jødisk, kristen eller zoroastrisk tradisjon) og deretter registrere ekteskapet i folkeregisteret (se kap. 7 i dette notatet). Registrering i folkeregisteret er et vilkår for at ekteskapet skal være gyldig inngått etter loven, og for at endring i sivilstatus skal kunne registreres på korrekt vis i personlige dokumenter.

4.1 Arrangerte ekteskap vs. «kjærlighetsekteskap»

Ekteskapsmønster- og familieetablering påvirkes av endringer i samfunnet. Modernisering og urbanisering endrer familiens tradisjonelle struktur. Sosialantropolog Massoume Price (Price 2009) forklarer at tidligere var arrangerte ekteskap hovedregelen, og det var utbredt at foreldre og slekt valgte ektefeller til familiens barn. Det viktigste var hensynet til familiens interesser. Slik er det fortsatt i konservative miljøer på landsbygda.

Akademiker Eshan Zar Rokh ved Universitetet i Teheran slo i 2011 fast at på landsbygda, i lavere middelklasser og tradisjonelle familier er det fortsatt arrangerte ekteskap som gjelder, mens i byene endres dette gradvis. Når en ung mann anses å være klar for å inngå ekteskap, innledes samtaler med familien til egnede ekteskapskandidater. Dersom interessen er gjensidig, blir penger og økonomi raskt et tema, herunder kvinnens rettigheter i ekteskapet og ved skilsmisse. Det er ikke uvanlig at brudgommens familie betaler brudepris til brudens familie (Rokh 2011). Praksisen med brudepris er ikke nedfelt i noe lovverk, men er likevel utbredt (Bøe, epost juli 2022). Ifølge en diplomatkilde (epost, januar 2022) rapporteres det om foreldre som mottar penger for å gifte bort mindreårige døtre.

Forskere som i 2015 studerte ekteskapsmønsteret i nordlige Iran, fant at ekteskapsmønsteret har endret seg fra å være tradisjonelt og arrangert i retning av å bli mer moderne. Fire av ti ekteskap var såkalte kjærlighetsekteskap – partene hadde valgt hverandre. For øvrig konkluderte studien med at endring i ekteskapsmønsteret ikke medførte endring i den reproduktive atferden; «tradisjonelle» ekteskap resulterer ikke i flere barn (Taghizadeh, Behmanesh & Ebadi 2016, s. 1, 6, 7).

Det kan være glidende overganger mellom kjærlighetsekteskap og arrangerte ekteskap. Tyske Tim Rettig giftet seg med en iransk kvinne i det som kan karakteriseres som et kjærlighetsekteskap. Likevel skriver han på sin blogg at ekteskap i Iran er mellom to familier og ikke mellom to individer (Rettig 2017). Selv om det i utgangspunktet dreier seg om et kjærlighetsekteskap, er det viktig å få foreldrenes aksept for valg av ekteskapspartner. Dersom det ikke dreier seg om et arrangert ekteskap, er det fortsatt vanlig at brudgommens familie eller slekt ber om brudens hånd. Deretter blir den kommende ekteskapsinngåelsen annonsert (Price 2009). Ifølge forfatteren Ramita Navai (som gjengitt i Canton 2016) er

arrangerte ekteskap lite utbredt i byene, og det utøves sjeldent press fra familien om valg av ektefelle.

Som tidligere nevnt (se kap. 2.1) trenger en kvinne tillatelse fra verge ved inngåelse av første ekteskap. Det er mulig å gifte seg uten en verges samtykke, men det kreves da at en domstol godkjenner ekteskapsinngåelsen. Å gifte seg uten familiens eller vergens tillatelse er lite ærbart, selv om retten har gitt tillatelse. Derfor kan trusler om å gå til retten bidra til at familien likevel – dog motvillig – godtar ekteskapet (Danish Immigration Service 2018, s. 8, 9).

4.1.1 Mulighet for «dating»

Blogger og skribent Marta Rajkova (2018) har gjort en uoffisiell undersøkelse om dating blant iranere. Undersøkelsen kan ikke sies å være basert på et representativt utvalg, og den beskriver kun liberale miljøer i byene. Undersøkelsen viser at mønsteret til forveksling ligner hvordan vestlig ungdom møter hverandre; på universitet, arbeidsplasser, gjennom sosiale nettverk eller på sosiale sammenkomster. Men det er ikke uten videre lett å være et forelsket par i det offentlige rom. Unge, ugifte par kan stoppes og avhøres av det religiøse politiet. Unntaksvis blir par arrestert. Det er forbudt å gå hånd i hånd, og det er følgelig også forbudt å kysse eller klemme i det offentlige rom.

Internett og sosiale medier gir iranere nye muligheter for å komme i kontakt med potensielle kjærester eller ekteskapskandidater. Det er ingen tvil om at digitale medier har påvirket hvordan unge menn og kvinner møtes og utvikler relasjoner, også i Iran. Mange iranere har blitt påvirket av vestlig kultur, og dating-apper som Tinder er utbredt, men ulovlig (Canton 2016).

Myndighetene har etablert en egen nettside – hamsan.tebyan.net – som de håper skal bidra til at flere gifter seg. Dette skal være et alternativ til vestlige dating-sider, som anses å være «illegal and immoral» (Hatam 2015).

4.2 Hvem gifter iranere seg med?

Iran er et multietnisk samfunn. Persere utgjør om lag halvparten av befolkningen, mens alle de andre etniske gruppene – som blant annet kurdere, aserbajdsjanere, balochere og lur – utgjør den andre halvparten. En demografisk studie fra 2010 peker på at etniske forskjeller gjenspeiles i ekteskapsmønster, valg av ektefelle og tidspunkt for når ekteskap inngås. Balocherne og lurene har høyest forekomst av arrangerte ekteskap og ekteskap mellom nære slektninger. Det er imidlertid en rekke andre faktorer som også påvirker ekteskapsmønster; eksempelvis kvinnens utdanningsnivå samt sosioøkonomiske og kulturelle forhold i hjemregionen (Torabi & Bashieri 2010, s. 30-32).

Som i andre land i Midtøsten er det ofte nært slektskap mellom ektefeller. En studie gjennomført i 2016 i det sørvestlige Iran bekreftet dette. Forskerne fant at det var slektskap i halvparten av ekteskapene inngått i byene. På landsbygda var andelen mye høyere – her var det slektskap i mer enn 85 prosent av ekteskapene, hvorav majoriteten var mellom fetter og kusine (Saadat & Zarghami 2018). Det må imidlertid tas forbehold om at funnene i det sørvestlige Iran ikke er representative for landet som helhet.

4.2.1 Gjennomsnittsalder ved inngåelse av ekteskap

Det er en trend, spesielt i byene, at iranere gifter seg senere enn hva som var tilfelle for en del år tilbake (Ranjipour 2020). Samtidig er bildet sammensatt ved at andelen barneekteskap øker (se kap. 5.1). Ifølge en rapport fra Statistical Center of Iran (som gjengitt i Tehran Times 2018) har gjennomsnittlig alder ved inngåelse av ekteskap økt med 39 måneder i de siste fire tiårene. Tallene er hentet fra en folketelling i 2016, som er sammenlignet med tall fra 1976/77. I 2016 var kvinner i gjennomsnitt 23 år da de giftet seg første gang, mens menn var 27,4 år.

Kvinner på landsbygda er i gjennomsnitt ett og et halvt år yngre enn kvinner i byene ved inngåelse av førstegangs ekteskap. Aldersforskjellen mellom menn og kvinner har holdt seg stabil i hele denne perioden; menn er 4 år og 4 måneder eldre enn kvinner når de gifter seg (Tehran Times 2018). Samtidig er det heller ikke uvanlig at kvinnen er den eldste – i om lag 10 prosent av tilfellene er kvinnen eldre enn mannen hun gifter seg med, selv om det i mange av tilfellene synes å dreie seg om små aldersforskjeller på om lag ett år (Iasyev & Jafarov 2013).

4.2.2 Betydningen av jomfrudom

Jomfrudom er viktig for den verdi som kvinnen har på ekteskapsmarkedet. Unge og ugifte kvinner tildeles den høyeste verdien. Kvinner som har et ekteskap eller forhold bak seg, ses på som «damaged goods» (Rahbari 2019, s. 46). Det forutsettes at en jente som gifter seg for første gang er jomfru. I enkelte områder, særlig i rurale strøk, brukes jomfrutester i forkant av ekteskapsinngåelse (Sahar 2021).

I tillegg til rapporter om jomfrutesting i forbindelse med ekteskapsinngåelse, rapporteres det om tvungen testing når unge kvinner arresteres. En 21 år gammel universitetsstudent ble arrestert da hun deltok i massedemonstrasjoner mot regimet. Hun ble pålagt å ta jomfrutest, men nektet. Hun fikk ikke adgang til å klage på praksisen, men har i stedet publisert et åpent brev om saken (Center for Human Rights in Iran 2019).

Det sosiale presset gjør at kvinner tyr til kirurgi og «jomfruhinne-rekonstruksjon» for å skjule det faktum at de ikke er jomfru. En annen metode som benyttes er en

pille som plasseres i vagina før samleie og som under penetrasjonen frigjør en rød væske i den hensikt å lure mannen (Ershad 2018).

Samtidig er synet på jomfrudom i gradvis endring. I urbane og mer liberale miljøer venter kvinner gjerne med å gifte seg og møter aksept for valget. Det har blitt vanlig å ha kjæresteforhold for både kvinner og menn. For iranske menn i disse miljøene er ikke jomfrudom nødvendigvis avgjørende ved valg av ektefelle (Canton 2016; Rahbari 2019, s. 45).

4.3 Midlertidig ekteskap

Det finnes to typer ekteskap i Iran; permanente og midlertidige (*sigh* på persisk). Begge ekteskapsformene er nedfelt i den iranske sivillovgivningen. Midlertidig ekteskap er regulert i sivillovens bok 7, kap. 6 (artikkel 1075 – 1077) (Civil Code 1928).

Et permanent ekteskap tilsvarende den globalt praktiserte formen for juridisk ekteskap. Det er de permanente ekteskapene som er grunnlaget for etablering av stabile familier i den islamske republikken Iran. Midlertidig ekteskap er mellom en mann, gift eller ugift, og en kvinne som er ugift, skilt eller enke. Det dreier seg om kontrakter som kan vare fra en time til 99 år. Ekteskapets varighet og medgiftens størrelse må avtales for at ekteskapet skal være gyldig. Det er ikke krav om vitner, og det er heller ikke krav om at kontrakten er skriftlig. Mens et permanent ekteskap tar sikte på å vare livet ut, har midlertidige ekteskap en sluttdato. Rettslærde innen shiaislam skal ha brukt analogien om å leie versus å eie. Det beskrives også som «gledesekteskap» (Bøe 2015, s. 51, 52; Rahbari 2019, s. 40).

Det er betydelige forskjeller mellom sunni og shiaislam i synet på midlertidige ekteskap. Midlertidige ekteskap er i strid med lovskolene innen sunniislam, som anser slike ekteskap for å være illegitime. I henhold til Ja'fari-lovskolen kan en mann ha inntil fire permanente hustruer, men i tillegg kan han inngå et ubestemt antall midlertidige ekteskap, enten samtidig eller etter hverandre. En kvinne, derimot, kan kun inngå i ett ekteskap om gangen (Bøe 2015, s. 41).

Et midlertidig ekteskap utløper automatisk i henhold til tidsbegrensningen som er satt i kontrakten, og det kreves ikke formaliteter som ved en vanlig skilsmisse for å løse opp et slikt ekteskap. Når kontrakten utløper, er ekteskapet oppløst og mannen slipper å betale høye kostnader som ved ordinære skilsmisser. I motsetning til permanente ekteskap, har ikke kvinnen rett til å bli forsørget med mindre det er nedfelt i ekteskapskontrakten (Musawah 2020, s. 7). Kvinnen har ingen rett til økonomisk støtte i tiden ekteskapet varer eller i iddah-perioden, som i midlertidige ekteskap varer i 45 dager. Ekteskapspartnerne arver ikke hverandre, men barn født i midlertidige ekteskap har arverettigheter på lik linje med barn født

i permanente ekteskap. Landinfo er ikke kjent med informasjon om hvordan dette etterleves (Bøe 2015, s. 52; Canton 2016; Rahbari 2019, s. 40).

Etter revolusjonen i 1979 økte omfanget av midlertidige ekteskap gradvis. Bakgrunnen var at det sittende islamske styret gjorde «dating» vanskelig, kombinert med at det var belagt med straffeansvar å ha utenomekteskapelige seksuelle relasjoner. Seksuelt samkvem utenfor ekteskapet er straffbart, og kan straffes strengt (IHRDC 2014). Midlertidige ekteskap skulle således hindre «uislamske forhold». Ordningen oppmuntres nettopp fordi den bidrar til at seksuelle lyster kan tilfredsstilles innenfor akseptable religiøse og moralske rammer (Rahbari 2019, s. 41).

Midlertidige ekteskap har blitt presentert som en løsning for kvinner i sårbare sosioøkonomiske situasjoner – som enslige, skilte og prostituerte kvinner. Under og etter krigen mellom Iran og Irak, ble det særlig aktuelt som en løsning for alle enkene som hadde mistet mannen sin i krigen. Midlertidige ekteskap er et relativt upopulært fenomen i Iran, og mange ser på ekteskapsformen som fordekt prostitusjon og utnytting av sårbare kvinner. Midlertidige ekteskap praktiseres som regel i hemmelighet (Rahbari 2019, s. 42).

Det finnes lite etterrettelig tallmateriale og forskning om midlertidige ekteskap i Iran. Det er ikke krav om at ekteskapene registreres, og de som har forsøkt å forske på fenomenet rapporterer at det er vanskelig å få folk i tale fordi de frykter å bli sosialt stigmatisert. Ordningen benyttes i stor grad av religiøse og konservative familier (Bøe 2015, s. 54; Canton 2016).

Iranske myndigheter har et ambivalent forhold til midlertidige ekteskap. De har tidvis oppfordret til praksisen, men det er også et område der de ikke har hatt oversikt eller kontroll. Lovforslaget fra 2007 var et forsøk fra myndighetenes side til å få bedre kontroll, først og fremst ved at det ble foreslått at midlertidige ekteskap skulle registreres. Men forslagene ble gjenstand for mye debatt. Loven som ble vedtatt i 2013 innebar ikke regulering av midlertidige ekteskap slik myndighetene opprinnelig ønsket. Det nye med loven fra 2013 er likevel at midlertidig ekteskap har blitt forsøkt lovregulert (Bøe, epost juli 2022).

4.4 Utenomekteskapelige forhold og straffereaksjoner

Utenomekteskapelig seksuelt samkvem er i strid med iransk lovgivning og sharia. Muligheten til å inngå midlertidige ekteskap gjør at det er relativt enkelt å få en seksuell relasjon til å fremstå som legitim (Danish Immigration Service 2018, s. 5, 6; IHRDC 2014). Unntaket er kvinner som allerede er gift, og menn som inngår en relasjon med en gift kvinne.

Iransk straffelov regulerer hvilke seksuelle relasjoner som er tillatt og hvilke som er forbudt. Straffen for illegitime seksuelle forhold (*zina*) er streng, og

straffeutmålingen varierer langs et bredt spekter; fra fengsel i inntil ett år til 100 piskeslag eller dødsstraff, inkludert steining. Utenomekteskapelig forhold kan dømmes etter islamske hudud-straffer⁶ (se straffeloven bok 2, del 2, artikkel 221-232 i IHRDC 2014).

Det iranske samfunnet endrer seg. Utroskap og utenomekteskapelige relasjoner har blitt mer utbredt, særlig i byene. Det er en utvikling i retning av at det sjelden igangsettes straffeforfølgelse; dommere ønsker ikke å ha slike saker på sitt bord. Ifølge informasjon innhentet av danske utlendingsmyndigheter er heller ikke politiet pådriver for at slike saker skal føres for retten. Normalt er det anmeldelse fra en privatperson som er bakgrunnen for en slik straffesak. Men terskelen er høy – utroskap er en skam for de involverte familiene. De fleste foretrekker derfor å løse saken utenfor rettsapparatet (Danish Immigration Service 2018, s. 6, 7).

På tross av dette er det enkelte saker som føres for retten. Det dreier seg antagelig om symbolsaker som skal fungere preventivt og bygge opp under den allmenne moralen. Eksempelvis ble et par, som var gift på hver sin kant, dømt til døden ved steining i 2021 for å ha innledet et utenomekteskapelig forhold. Dommen ble avsagt på bakgrunn av videobevis. Paret anket til Høyesterett, som i november 2021 omgjorde dødsstraffen fra steining til henging (Middle East Eye 2021).

I 2018 omtalte Kurdistan 24 (Nawzad 2018) to kvinner som var dømt til døden for «adultery» i henholdsvis Khoy og Vest Aserbajdsjan. Begge kvinnene ble arrestert på bakgrunn av anklager fra deres ektemenn. Danske utlendingsmyndigheter (Danish Immigration Service 2018, s. 7, 8) omtaler flere domfellelser.

Det faktum at en ugift kvinne er gravid, er ikke ensbetydende med at hun kan straffes for zina. Ifølge en iransk jurist (digitalt møte februar 2021) er ikke graviditet i seg selv et bevis på at kvinnen har begått zina. Medisinsk er det mulig å bli gravid uten å ha gjennomført seksuell aktivitet. Juristen viste videre til de strenge beviskravene i slike saker. Det samme gjelder ugifte iranske kvinner som har blitt gravid og fått barn i utlandet. Slike handlinger begått utenfor Iran, omfattes ikke av iransk jurisdiksjon. Kvinnen vil derfor ikke arresteres ved retur til Iran, ifølge juristen (iransk jurist, digitalt møte 2021).

4.5 Flerkoneri/polygami

I den iranske sivilloven er ikke polygami regulert direkte, men det er flere bestemmelser, eksempelvis om arv, som indirekte legger til grunn praksisen med polygami. Det har vært forsøk på å lovregulere polygami, men det har vist seg vanskelig fordi praksisen fremgår av Koranen. Det er derfor ikke mulig å forby

⁶ Islamsk strafferett regner hudud som forbrytelser som krenker «Guds grenser» og straffen er fastsatt i Koranen. Slike lovbrudd regnes som en krenkelse av Gud selv (Vogt sist oppdatert 20. februar 2018).

polygami. Et forslag om begrensninger ble fjernet fra Family Protection Act. En kvinne har imidlertid anledning til å reservere seg mot polygame ekteskap i ekteskapskontrakten, noe som fremgår av sivilloven (Bøe, epost juli 2022).

I henhold til alle lovskoler innen både sunni og shiaislam kan en mann ha inntil fire koner. Men bestemmelsen er med forbehold; dersom en mann ikke er i stand til å ta vare på og forsørge flere koner, samt å behandle dem likt og rettferdig, skal han avstå fra polygami. Et annet vilkår er at første kone må gi tillatelse til at ektefellen tar seg en kone nummer to (Bøe 2015, s. 41, 47, 48).

Det er imidlertid ingen krav om at en gift mann som inngår et midlertidig ekteskap innhenter tillatelse fra sin permanente kone. Det er heller ingen begrensninger på hvor mange midlertidige ekteskap en mann kan inngå (Rabhari 2019, s. 44, 47).

Selv om polygami er tillatt, synes det å være relativt uvanlig, særlig i urbane strøk. En grunn til dette kan være at det er økonomisk kostbart å ha flere koner; samtlige koner må forsørges, det er forventninger om at de skal ha egen bolig etc. Pålitelig tallmateriale og statistikk over omfanget av flerkoneri er begrenset, men estimerer antyder at andelen som lever i slike ekteskap er nedadgående. Det er, på generelt grunnlag, negative holdninger mot polygami i Iran, og det kan være en delforklaring på at det er lite informasjon om omfanget. Familier holder praksisen skjult (Bøe 2015, s. 41, 47). Ifølge et anslag fra en kilde som arbeider med tematikken, er det om lag 100 000 iranske menn som lever i polygame ekteskap. Det er imidlertid stor usikkerhet knyttet til disse tallene (Ranjipour 2019).

Islamske skriftlærde, både innen sunni og shia, begrunner polygami med at det er flere kvinner enn menn i landet. Men undersøkelser viser at det – med unntak av aldersgruppen mellom 50 og 70 år – er flere menn enn kvinner i alle alderskategorier. I aldersgruppen 20 til 40 år er det to millioner flere ugifte menn enn ugifte kvinner. I perioder med krig kan kjønnsbalansen forskyves, men Iran har ikke vært i krig siden 1988 da de kriget mot Irak (Ranjipour 2019).

5 Tvangsekteskap

Tvangsekteskap er ekteskapsinngåelse der den ene parten eller begge partene tvinges inn i et ekteskap mot sin vilje. Ekteskap uten partenes samtykke er forbudt i henhold til sharia og iransk lovgivning. I sharia er det et eksplisitt krav om at begge parter samtykker til ekteskapet (Musawah 2020, s. 8). Ofte er det vanskelig å trekke klare grenser mellom frivillighet og tvang fordi kravene til lojalitet og lydighet er sterk i kollektivistiske æreskulturer.

5.1 Barneekteskap

Ifølge skriftlærde innen shiaislam, kan jenter gifte seg når de er åtte år og ni måneder, mens gutter er modne for å inngå ekteskap når de er fjorten år og sju måneder. Etter den islamske revolusjonen i 1979 ble minimumsalderen for ekteskap justert til å være i samsvar med sharialovgivningen. Press fra kvinnelige parlamentsmedlemmer gjorde at den legale ekteskapsalderen ble hevet i 2003. I henhold til det nye regelverket er den legale ekteskapsalderen 13 år for jenter og 15 år for gutter etter islamsk månekalender (Rahbari 2019, s. 45).⁷

Dersom det foreligger særskilte forhold og det er «in accordance with the best interest of the child», kan de gifte seg tidligere. Det forutsetter samtykke fra far/verge og retten. Dommeren skal ta stilling til om barna er intellektuelt og fysisk modne nok til å inngå ekteskap (Farhangazad, webinar oktober 2020; Rahbari 2019, s. 45). Dersom vilkårene om tillatelse brytes, er det straffbart å inngå ekteskap før partene har kommet i puberteten. En mann som gifter seg med et jentebarn før hun har kommet i puberteten, kan i henhold til straffelovens artikkel 646 idømmes fengsel med en strafferamme fra seks måneder til to år (Penal Code 1996/2013).

FNs spesialrapportør for menneskerettigheter (2021, s. 14, 15) viser til studier som dokumenterer at jenter som gifter seg før de fyller 18 år, er mer utsatt for vold i hjemmet. De mister også muligheten til å ta utdanning og delta i sosiale aktiviteter. Ifølge spesialrapportøren er nesten 40 prosent av disse jentene analfabeter. Et lovforslag om et absolutt forbud mot ekteskap for jenter under 13 og gutter under 15 år ble forkastet av parlamentet i desember 2018 (Center for Human Rights in Iran 2018).

Bakgrunnen for at barn inngår ekteskap er en kombinasjon av flere forhold; det kan dreie seg om fattigdom, tradisjon og religion. Forskning på barneekteskap viser at fattigdom er den vanligste årsaken. Å gifte bort en datter betyr mindre kostnader og en munn mindre å mette. En diplomatkilde (epost, januar 2022) peker på den økonomiske krisen, og at fattige familier sliter med å ta vare på barna sine. Å gifte bort barna tidlig fremstår dermed som en løsning for disse familiene. Ifølge en artikkel publisert ved Universitetet i Teheran kan en del av gatebarna i Teheran være jenter som har flyktet fra tvangsekteskap, og jentenes fedre har mottatt narkotika eller penger for «salget» av datteren (Rokh 2011). I slumområdene rapporteres det å være tradisjon for at familier selger døtrene sine for økonomisk kompensasjon (Ranjipour 2020).

I tillegg dreier det seg om kulturelle tradisjoner og at det er religiøs og juridisk aksept for slike ekteskap. Det kan også ha sin bakgrunn i ære; familien frykter at

⁷ Myndighetsalder samsvarer ikke med legal ekteskapsalder. Sivillovens artikkel 1210: «*The age of majority for boys is fifteen lunar years and for girls nine lunar years*» (Civil Code 1928).

datteren skal finne en kjæreste og dermed bli «uren» (Asghari 2019; Rahbari 2019, s. 45; Ranjipour 2020).

Barneekteskap er rapportert å være mest utbredt i konservative og religiøse regioner hvor strengt patriarkalske normer dominerer, spesielt i noen områder av provinsene Sistan og Baluchistan, Kurdistan, Khuzestan og Khorasan (Rahbari 2019, s. 45, 46). Det faktiske antallet barneekteskap er vanskelig å anslå, ettersom uregistrerte ekteskap ikke inngår i statistikken. Ifølge tall presentert av Statistics Center of Iran (som gjengitt i Radio Farda 2021) er en av partene under 18 år i ett av fem ekteskap. I ett av 20 ekteskap var minst en av partene under 15 år (Ranjipour 2020). I 2020, sammenlignet med foregående år, var det en økning på mer enn ti prosent i andelen registrerte ekteskap for jenter i alderen 10 til 14 år. Ifølge en diplomatkilde (epost, januar 2022) fortsatte økningen i 2021, da antallet barnebryllup gikk opp med 30 prosent. Landinfo kjenner ikke til om tallene gjenspeiler den faktiske økningen, eller om en medvirkende faktor kan være at ekteskapene i større grad registreres.

5.2 Tvangsekteskap mellom voksne personer

Det er usikkert hvor utbredt tvangsekteskap mellom voksne er i Iran, og det finnes ikke etterrettelig statistikk eller estimer over omfanget. Landinfo er heller ikke kjent med kvinneorganisasjoner eller menneskerettighetsorganisasjoner som systematisk rapporterer om omfang av tvangsekteskap. Likevel slår Home Office (2017, s. 5) fast at statistisk sett er risikoen for tvangsekteskap lav, men at det forekommer i rurale områder.

Det er altså grunn til å tro at tvangsekteskap forekommer i Iran, selv om omfanget er usikkert. Det fremgår av en kvalitativ studie om kvinneledede hushold i de kurdiske områdene at enker kan bli tvunget til å gifte seg med avdøde ektefelles bror (Lebni et al. 2020, s. 5). Det presiseres at studien ikke nødvendigvis er representativ.

6 Seremonier knyttet til ekteskapsinngåelse

Iranske bryllupsskikker- og tradisjoner stammer i stor grad fra zoroastriske religiøse ritualer i før-islamisk tid (Price 2001, 2009). Det er imidlertid store regionale, etniske og kulturelle forskjeller i hvordan bryllup feires. Enkelte feirer bryllup på tradisjonelt vis, mens andre velger en mer moderne og vestlig inspirert feiring.

Selve ekteskapsinngåelsen består av ulike elementer; inngåelse av ekteskapet (signering av nikah-kontrakten), bryllupsfesten og registreringen av

ekteskapsinngåelsen. Normalt foregår dette på samme dag (Farhangazad, webinar oktober 2020).

6.1 Forlovelse

Også når det gjelder forlovelsen er det store variasjoner i praksis ut fra geografisk og sosioøkonomisk bakgrunn, religiøs tilhørighet etc. Det er mannens familie som er den aktive part i den innledende fasen. De oppsøker bruden og hennes familie med søtsaker, blomster og noen ganger smykker for å be om hånden til den aktuelle kvinnen. Dersom jentas familie responderer positivt, starter forhandlinger mellom de to familiene, normalt med fedrene i hovedrollen. Alle økonomiske anliggender må være avklart før det inngås avtale om ekteskap (Price 2009).

Når det er inngått avtale om ekteskap er paret å anse som forlovet, og bryllupsforberedelsene kan starte (Farhangazad, webinar oktober 2020). I forlovelsesselskapet utveksler den kommende brud og brudgom ringer. Det forventes at mannens familie betaler alle kostnader knyttet til forlovelsen (Price 2009).

Lengden på tiden et par er forlovet varierer mye. I enkelte tilfeller er paret forlovet i mer enn ett år, men vanligvis gifter paret seg før det har gått tolv måneder. Avtale om forlovelse er ikke bindende, og avtalen kan brytes (Civil Code 1928 artikkel 1035; Rokh 2011). Dersom forlovelsen brytes, kan det i henhold til sivillovens artikkel 1037 gjøres krav om at gaver eller verdien av disse returneres til giveren.

6.2 Den religiøse ekteskapsinngåelsen

I islam innebærer ekteskapsinngåelsen signering av en sivil kontrakt, også kalt *nikah*. Det er viktig at inngåelse av kontrakten har foregått på korrekt vis i tråd med islamske regler (Bøe 2015, s. 24). Den religiøse seremonien innebærer signering av ekteskapskontrakten i nærvær av en mullah og to vitner. Vitnene er normalt nære, mannlige slektninger av brud og brudgom. Mullahen avklarer at det ikke er formelle hindringer mot ekteskapsinngåelsen; blant annet at det ikke dreier seg om et tvangsekteskap, og at slektskap ikke er til hinder for ekteskapsinngåelsen (se Civil Code 1928 bok 7, kap. 3 og 4).

Brudeparet blir spurt tre ganger om de ønsker å inngå ekteskap. Bruden svarer først etter at spørsmålet er stilt for tredje gang. Etter at brudeparet og vitner har signert *nikah*-kontrakten, velsignes brudeparet ved at det resiteres vers fra Koranen. Så utveksler ekteparet ringer. Etter at ekteskapskontrakten er signert av partene og vitner, har ekteparet tilgang til hverandre i henhold til sharia (Price 2001).

Ekteskapskontrakten kan inneholde klausuler om at bruden skal ha ubetinget rett til skilsmisse, at hun har delrettigheter til parets felles bo, eller at ektefellen ikke kan ta seg en kone nummer to. Slike klausuler er avklart på forhånd (Price 2001). Begge parter må være enige om eventuelle klausuler som nedfelles i ekteskapskontrakten (Bøe, epost juli 2022).

6.2.1 Medgift – mahr/mehrieh

Medgift er en rettighet som er gitt kvinnen, og er en juridisk forpliktelse mannen har overfor sin hustru i henhold til sharia. Det er et krav at nikah-kontrakten inneholder informasjon om størrelsen på medgiften (*mahr*) for at et religiøst inngått ekteskap skal være gyldig. Sivillovens bok 7 (kap. 7) har detaljerte bestemmelser om medgiften (Bøe 2015, s. 26; Civil Code 1928). I tillegg er mahr regulert i kapittel 3 i familieloven av 2013 (Bøe, epost juli 2022).

Medgift er kvinnens særeie, og gis som «forsikring» i tilfelle ektemannen dør eller vil skilles. Kvinnen skal i prinsippet kunne forvalte medgiften som hun selv ønsker. Det følger av sivilloven artikkel 1082 i sivilloven at en kvinne kan be om å få utbetalt sin mahr når som helst da det er hennes økonomiske rettighet. Med mindre det er fastsatt et konkret tidspunkt for utbetaling av medgiften, kan altså kvinnen kreve medgiften utbetalt når hun måtte ønske det (Ansari-pour 2015, s. 81).

Religionsviter og professor ved Universitetet i Stavanger, Marianne Hafnor Bøe, beskriver medgiftens betydning slik (s. 26):

Dower (mahr in Arabic and mehrieh in Persian) is a mandatory part of the marriage contract and represents important functions for women both in marriage and in the event of divorce.

Finske utlendingsmyndigheter viser til at det sitter flere tusen menn i fengsel for å ha unnlatt å betale medgift. Disse mennene kan også bli nektet å forlate landet (Finnish Immigration Service 2015, s. 10).

6.2.1.1 Medgiftens størrelse

Medgift er altså nødvendig for at et islamsk ekteskap skal være gyldig, men islamsk lov gir ingen veiledning om medgiftens størrelse. Det finnes med andre ord ikke et øvre eller nedre tak for medgiftens verdi, og dette er primært et forhandlingsspørsmål. Medgiften er normalt et pengebeløp, men kan også være land, gull, smykker eller hus og eiendom. Størrelsen på medgiften varierer fra par til par, men i 2017/2018 skal det ikke ha vært uvanlig å betale 16 000 USD i medgift. Dette er et høyt beløp, særlig sett hen til at minimumlønnen på samme tidspunkt var om lag 11 USD i måneden (Jafari 2018).

Størrelsen på medgiften handler om å finne den rette balansen; høy medgift kan bidra til at kvinnen får en lav terskel for å skilles. Lav medgift kan medføre at mannen for lett tyr til skilsmisse. Medgift kan gi kvinner som ønsker skilsmisse et forhandlingskort ved at hun sier fra seg deler av medgiften mot at han gir henne skilsmisse (khul) (Bøe 2015, s. 31).

Enkelte peker på at medgiften settes urealistisk og urimelig høyt i Iran. Ifølge Bøe (2015, s. 103 -107) har det vært et tema om medgiftens størrelse bør reguleres, og det er ulike argumenter som taler for og mot. Noen hevder at regulering av medgiften er i strid med islam, mens andre mener at det underminerer kvinners rett til å forhandle, og at det griper inn i privatsfæren. Så vidt Landinfo er kjent med, er det per i dag ikke vedtatt regulering av størrelsen på medgiften, men mahr som sådan er regulert i artikkel 22 i familieloven av 2013.

6.3 Feiringen

En bryllupsfest er en viktig sosial markering, og et stort antall gjester blir vanligvis invitert. Bryllupsfeiringen gjenspeiler de involverte familienes økonomiske og sosiale posisjon. De mest luksuriøse bryllupene kan koste hundre tusen dollar. Slike bryllup er antagelig forbeholdt en liten og privilegert overklasse. En mer dempet feiring koster mindre, men er fortsatt dyr. Ifølge en organisasjon som organiserer bryllup er det mange elementer som bidrar til de høye kostnadene; blomster, dekorasjoner, musikk, fotografering, frisør, brudekjole etc. I tillegg kommer leie av lokaler. I de store byene som Teheran, er det et stort antall såkalte Wedding Halls i ulike priskategorier. Et anstendig måltid til gjestene er også kostbart; ofte er det en rekke ulike retter og desserter som serveres (Jafari 2018; Price 2009). Det er særlig dyrt for menn å gifte seg – de betaler medgift og dekker store deler av kostnadene til feiringen. I tillegg forventes det at mannen bidrar med en møblert og godt utstyrt leilighet og bil (Price 2009; Rettig 2017).

Kleskodeks avslører hva slags familie det dreier seg om; moderne iranere følger den europeiske kleskodeksen og stilen med hvitt bryllupsantrekk for bruden, mens andre følger egne tradisjoner og fargevalg. Bryllupsfeiringen skal i henhold til religiøse føringer være kjønnssegregert, men dette etterleves i begrenset grad. Noen leier inn dørvakter slik at ikke ubudne gjester får tilgang, mens andre bestikker lokalt politi slik at de ser gjennom fingrene med hvordan feiringen foregår (BBC 2019; Price 2001, 2009).

I de tradisjonelle bryllupene, hovedsakelig på landsbygda, er det familien som arrangerer bryllupet og betaler utgiftene. Moderne par i byene, som har valgt hverandre, er i større grad delaktig også i planleggingen av selve feiringen. Tyske Tim Rettig (2017) har giftet seg med en iransk kvinne. På sin blogg forteller han om sitt møte med iransk kultur, og særlig relatert til bryllupstradisjoner. I ekteskapsforberedelsene er det en rekke skikker og seremonier. Det er mange

diskusjoner og mange store og små avgjørelser som må tas. Hele familiegruppen deltar i beslutningsprosessene.

7 Registrering av permanente ekteskap

Ekteskap må registreres ved et offisielt registreringskontor for å være rettslig gyldige. Dette er nedfelt i Family Protection Act (2013) artikkel 20 (Bøe, epost juli 2022). Fristen for registrering er 20 dager etter den religiøse vielsen. Paret må levere en søknad, og dersom søknaden godkjennes, registreres ekteskapet hos myndighetene. Det utstedes også en ekteskapsattest, som er en bekreftelse på at ekteskapet er lovlig inngått. I tillegg registreres ekteskapsinngåelsen i parets shenasnameh⁸ (Landinfo 2021, s. 34; Rabhari 2019, s. 43; Farhangazad, webinar oktober 2020).

Samtidig er uregistrerte, religiøst inngåtte ekteskap gyldige såfremt ekteskapet er lovlig inngått med vitner. Etter at ekteskapskontrakten er signert av partene og vitner, har ekteparet tilgang til hverandre. De kan dermed bo sammen og ha seksuelt samkvem uten at det er å anse som en utenomekteskapelig, illegitim seksuell relasjon. Par kan med andre ord leve sammen etter å ha giftet seg religiøst uten å begå utukt. Men ektemannen kan likevel straffes med bot eller fengsel fordi han har unnlatt å registrere ekteskapet (Rabhari 2019, s. 43). Oppsummeringsvis er det slik at et uregistrert ekteskap er rettslig gyldig, men det kreves registrering for at ekteskapet skal anses som juridisk lovlig.

Selv om det er forbundet med straffeansvar å unnlate å registrere ekteskapet, er det ikke uvanlig at par lever i uregistrerte ekteskap. I perioden fra mars 2016 til mars 2017 ble antallet registrerte ekteskap redusert med åtte prosent (Jafari 2018). Det er uklart om dette var fordi færre giftet seg, eller om færre registrerte ekteskapet.

På landsbygda og i avsidesliggende områder er det vanlig at ekteskap ikke blir registrert. Det har vært lite forskning på dette, og omfanget vites ikke. Uregistrerte ekteskap kan ha store konsekvenser, særlig for kvinner som kan få problemer med å utløse rettigheter, som blant annet økonomisk støtte (Rahbari 2019, s. 43).

Registreringskravet for ekteskap kan omgås ved først å inngå et midlertidig ekteskap, eksempelvis dersom vilkårene for permanent ekteskap ikke er oppfylt, for senere å inngå permanent ekteskap. Finske utlendingsmyndigheter (2015, s. 12) viser til barneekteskap som eksempel; dersom barnet er under lovlig

⁸ Shenاسnameh er en ID-bok som utstedes til alle iranske borgere ved fødselsregistrering og utgjør det viktigste ID-dokumentet for iranere (Landinfo 2021, s. 8).

ekteskapsalder kan det inngås et midlertidig ekteskap inntil barnet når alderen for lovlig å inngå et permanent ekteskap som registreres.

7.1 Prosedyre for registrering

Ekteskap registreres ved egne kontorer underlagt Justisdepartementet. Dette gjelder både for muslimer og de religiøse minoritetene. Ifølge amerikanske myndigheter (U.S. Bureau of Consular Affairs u.å.) kreves følgende dokumentasjon for å registrere et ekteskap og få utstedt ekteskapsattest:

- ektefellenes shenasnameh
- ektefellenes nasjonale ID-kort
- helseattest
- shenasnameh til brudens far

For mer informasjon om prosedyrer og rutiner for registrering av ekteskap, se *Landinfo temanotat: Pass, ID- og sivilstatusdokumenter* (2021, s. 34, 35).

7.2 Registrering av midlertidige ekteskap

Mens loven er klar på at permanente ekteskap skal registreres, er det større grad av uklarhet knyttet til registrering av midlertidige ekteskap. Familieloven av 2013 artikkel 21 angir når midlertidige ekteskap skal registreres:

- Kvinnen blir gravid
- Ektefellene er enige om at ekteskapet skal registreres
- Det er nedfelt i ekteskapskontrakten at ekteskapet skal registreres

Et uregistrert midlertidig ekteskap er et gyldig shia-ekteskap, og det er ikke straffbart å unnlate å registrere ekteskapet, men paret har ikke de juridiske rettighetene som følger av å registrere ekteskapet. Dersom kvinnen blir gravid, er det altså krav om å registrere ekteskapet. Ofte resulterer graviditeten i en krevende juridisk prosess hvor kvinnen må bevise at paret faktisk er gift (Rahbari 2019, s. 43).

Et midlertidig ekteskap kan registreres på to måter:

- Registreringen kan være av privat karakter. Det betyr at den som har viet paret utsteder et stemplet skjema. Dette er ikke et juridisk dokument og registreres heller ikke i noe offentlig register eller database, men er dokumentasjon på at relasjonen er legitim.
- Den andre muligheten er å registrere ekteskapet på samme måte som permanente ekteskap. Registreringen gjennomføres hvis partene er enig

om det, eller dersom en av partene har satt registrering som et vilkår for å inngå ekteskapet og vilkåret har blitt akseptert av den andre parten (Rabhari 2019, s. 43, 44).

7.3 Registrering av ekteskap inngått i utlandet

Et iransk, muslimsk ektepar som har giftet seg i utlandet, kan få ekteskapet godkjent og registrert av iranske myndigheter, forutsatt at ekteskapet er inngått i henhold til islamsk rett. Det skal også være mulig å inngå ekteskap ved iranske utenriksstasjoner. Sivilrettslige ekteskapsinngåelser i utlandet blir ikke godkjent i Iran. Et iransk par som har inngått sivilt ekteskap i utlandet, må foreta en ny, religiøs ekteskapsinngåelse og undertegne ny ekteskapskontrakt for at ekteskapet skal godkjennes i Iran (Landinfo 2012, s. 37).

Iranske borgere som gifter seg i utlandet må altså oppsøke en iransk utenriksstasjon for å få ekteskapet registrert i det iranske folkeregisteret. Som beskrevet ovenfor krever utenriksstasjonene en religiøs ekteskapsattest for å registrere ekteskapet. Hva som konkret kreves av ytterligere dokumentasjon for å få ekteskapet registrert, er beskrevet i Landinfos notat av januar 2021 (Landinfo 2021, s. 35, 36).

Den nye familieloven av 2013 (kapitel 7, artikkel 51) slår fast at ikke-iranske statsborgere som gifter seg med iranske kvinner uten å innhente godkjenning fra myndighetene, kan idømmes fengselsstraff fra to til fem år (Bøe, epost juli 2022).

8 Skilsmisse og oppløsning av ekteskap

Skilsmisse har i de siste årene økt i omfang og blitt relativt vanlig, særlig i byene. Skilsmisse er ikke i samme grad som tidligere et sosialt tabu. Forfatter Ramita Navai (som gjengitt i Canton 2016) anslår at om lag ett av fem ekteskap som inngås i Iran ender i skilsmisse. Andelen skilte er tredoblet de siste ti årene. Tall fra United States Institute for Peace (Nada 2020) peker i samme retning; i 2008 endte ett av åtte ekteskap med skilsmisse, mens i 2018 hadde forekomsten av skilsmisse økt slik at ett av tre ekteskap resulterte i skilsmisse.

8.1 Ulike former for skilsmisse

Sivillovens bok 7 og familieloven (2013) kapitel 4 omhandler oppløsning av ekteskap og skilsmisse. Et viktig utgangspunkt er at menn og kvinner har ulik adgang til skilsmisse; skilsmisse er en rett som utelukkende er gitt mannen. Unntaket er dersom mannen har gitt sin hustru delegert rett til skilsmisse, og denne er nedfelt i ekteskapskontrakten. Uavhengig av hvilken form for skilsmisse det dreier seg om, må den registreres i et offisielt registreringskontor

(Farhangazad, webinar oktober 2020). Family Protection Act (2013) slår fast at alle som søker skilsmisse skal til mekling (kapitel 4, artikkel 27). Selv i de tilfellene det er gjensidig enighet om skilsmissen, er det i henhold til artikkel 25 krav om at paret oppsøker et familierådgivningssenter (Bøe, epost juli 2022).

Skilsmisse er en prosedyre for å avslutte et permanent ekteskap, i motsetning til midlertidige ekteskap, som utløper automatisk. I tråd med iransk sivillovgivning og sharia, finnes ulike typer skilsmisse.

Talaq

Sivillovens artikkel 1133 slår fast at en mann kan skille seg fra sin kone når han måtte ønske det. Denne formen for skilsmisse innebærer at mannen, foran to mannlige vitner, uttaler at han vil skilles fra sin kone, jf. sivilloven 1134. Det er krav om at skilsmissen registreres i en domstol (Bøe 2015, s. 32; U.S. Bureau of Consular Affairs u.å.).

I og med at mannen har en ubetinget rett til skilsmisse, må han ikke begrunne beslutningen om å skille seg. Det er ikke krav om at kvinnen samtykker, men dersom hun motsetter seg skilsmissen kan prosessen forlenges. Skilsmissen innebærer at mannen er pliktig til å betale kvinnen medgift og underholdsbidrag (Farhangazad, webinar oktober 2020).

Khul og mubarat

En kvinne som ønsker skilsmisse, kan som motytelse gi avkall på økonomiske rettigheter, eksempelvis retten til medgift (mahr) eller at hun frasier seg retten til å bli forsørget etter skilsmissen. På den måten får mannen et insentiv til å samtykke i skilsmissen. Dette kalles *khul* (Bøe 2015, s. 29; Civil Code 1928, artikkel 1146).

Hvis partene er enig om skilsmissen, også kalt *mubarat*, reguleres det økonomiske oppgjøret mellom partene av sivillovens artikkel 1147. Dette er normalt en enkel og smidig prosess i og med partene er enig om økonomi, den daglige omsorgen for barna etc. (Farhangazad, webinar oktober 2020).

Tatliq

I de tilfellene hvor kvinnen ber om skilsmisse og mannen motsetter seg dette, resulterer det normalt i en lang og komplisert prosess. *Tatliq* er oppløsning av ekteskapet ved dom, og det forutsetter ikke mannens samtykke. Men det kreves at særskilte, rettslige vilkår foreligger. Sivilloven angir hvilke forhold som gir kvinnen rett til skilsmisse, herunder manglende økonomisk underhold, mishandling, psykisk ustabilitet etc. (Bøe 2015, s. 29, 30; Civil Code 1928, artikkel 1121 - 1132).

Tafriq

Dette dreier seg om opphevelse av ekteskapet fordi ektepakten er inngått på feil premisser. Bakgrunnen kan være forhold ved både mannen og kvinnen, og ofte dreier det seg om impotens eller infertilitet. For kvinnen er denne formen for skilsmisse å foretrekke fremfor tatliq, fordi hun beholder retten til medgift og underhold (Bøe 2015, s. 30).

8.2 Iddah-perioden

En skilsmisse er først gyldig etter en venteperiode (*iddah*), som i henhold til sivillovens artikkel 1151 normalt er tre måneder. I Iran er det med andre ord ikke mulig å bli skilt på mindre enn nitti dager. Ved ektefellens død er iddah-perioden fire måneder og ti dager.

Hensikten med iddah er å avdekke om kvinnen er gravid, slik at det ikke skal være usikkerhet knyttet til hvem som er barnets far. Er kvinnen gravid, er skilsmissen først et faktum etter at barnet er født. Etter at iddah-perioden er utløpt, kan kvinnen tre inn i et nytt ekteskap (Farhangazad, webinar oktober 2020).

En skilsmisse kan være gjenkallelig eller ugjenkallelig. Innenfor iddah-perioden kan samlivet gjenopptas uten at det regnes som skilsmisse, med mindre det er kvinnen som har tatt initiativ til skilsmissen (Farhangazad, webinar oktober 2020). Dersom samlivet ikke gjenopptas i venteperioden, er paret skilt. Hvis de deretter ønsker å fortsette samlivet, må de inngå en ny ekteskapskontrakt. Etter tredje skilsmisse blir skilsmissen «ugjenkallelig». Dersom paret etter dette ønsker å på nytt inngå ekteskap, er eneste mulighet at kvinnen inngår et permanent ekteskap med en annen mann, fullbyrder ekteskapet og skiller seg. Deretter kan kvinnen igjen gifte seg med sin opprinnelige ektefelle, jf. sivilloven artikkel 1057. Etter niende skilsmisse blir imidlertid kvinnen «illegal as wife to that man for ever» (sivilloven artikkel 1058).

8.3 Registrering av skilsmisse

Skilsmisser registreres på bakgrunn av en kjennelse fra familiedomstolen. Paret må møte personlig i en slik domstol (Landinfo 2021, s. 34; U.S. Bureau of Consular Affairs u.å.).

Kjennelsen fra domstolen må formaliseres innen tre måneder av en mullah, som også utsteder skilsmisseattest og opptrer som skilsmiseregistratør. Mullahen sender registreringen elektronisk til *Deeds and Properties Registration Organization*, som har ansvaret for å formidle opplysningene til folkeregisteret (diplomatkilde, epost februar 2022).

9 Alternative samlivsformer

Tall og statistikk viser at det er endring i det tradisjonelle ekteskaps- og familiemønsteret. Andelen som inngår ekteskap synker, og antallet skilsmisser øker. Urbanisering, flere skilsmisser og synkende fruktbarhetstall påvirker størrelsen på husholdningene. Det er flere som bor alene, og et økende antall unge iranere lever sammen som samboere (Center for Human Rights in Iran 2016).

9.1 Samboerskap

Samboerskap har blitt mer utbredt i Iran de siste årene, selv om det varierer mellom ulike deler av landet. Forekomsten er definitivt størst i de store byene som Teheran (Danish Immigration Service 2018, s. 5). Selv om samboerskap har blitt mer vanlig, må det praktiseres med diskresjon. Forfatter Ramita Navai (som gjengitt i Canton 2016) trekker paralleller til bruk av alkohol; du kan bli straffet for det, men det skjer i hele Teheran. Iran har en ung befolkning, mange er påvirket av vestlige verdier, og de vil ha sin uavhengighet.

Det er flere grunner til at samboerskap brer om seg. Bryllup er dyrt, og det kan være komplisert å få tillatelse fra de respektive familiene. Andre ønsker å bli bedre kjent med partneren før de formelt gifter seg. Fenomenet samboerskap betegnes i Iran som «white wedding». En slik samlivsform utfordrer lovgivning og moralske normer i dette konservative samfunnet. En høytstående representant for myndighetene uttalte i januar 2016 at «white wedding» er svært misvisende; dette er verken et bryllup eller kan anses å være hvitt. Representanten Hadi Sadeghi mente at «black co-living» var mer passende (Jafari 2018).

Et par som ble intervjuet av Middle East Eye (Jafari 2018) forklarte at samlivsformen fortsatt er forbundet med sosialt stigma. Parets foreldre var kjent med at de bodde sammen, men for resten av slekta holdt de samboerskapet skjult fordi «it is not compatible with their traditional mentalities». I tillegg møter samboerpar også på praktiske hindringer; det er nesten ingen utleiende som er villige til å leie ut til samboere. De må derfor lyve og si at de bor alene, men kan bli «avslørt» av nysgjerrige naboer. En kvinne som bestiller hotellrom, må fremvise dokumentasjon på at hun er gift. Stabssjefen til øverste leder uttalte i 2014 at barn av samboere er «bastarder» (Jafari 2018).

Ifølge informasjon innhentet av danske utlendingsmyndigheter, straffeforfølges ikke samboerskap av myndighetene med mindre noen anmelder forholdet. Kildene som uttalte seg om dette under en informasjonsinnhentingsreise i 2017, forklarte at de ikke kjente til tilfeller hvor iranere var straffeforfulgt på dette grunnlaget i senere tid (Danish Immigration Service 2018, s. 5, 6).

9.2 Det er mulig å leve som ugift i Iran

På tross av det konservative klimaet, synes det å være rom for avvik fra det ordinære ekteskapsmønsteret. Sølibat fordømmes ikke og er ikke synd, men islam oppmuntrer ikke til å leve i sølibat (Bøe 2015, s. 24; Rahbari 2019, s. 38; Rokh 2011). Tallmateriale viser at en del, både kvinner og menn, lever alene. Ifølge Statistical Center of Iran (som gjengitt i Ranjipour 2019) er det i aldersgruppen 15 til 49 år 3,3 millioner kvinner og 5,7 millioner menn som aldri har giftet seg.

Det kan være flere forklaringer på dette. En nærliggende forklaring på det relativt høye tallet er at samboere og uregistrerte ekteskap regnes som ugifte – i statistisk forstand. Flere kvinner går dessuten på universitet og prioriterer egen karriere – mer enn 60 prosent av iranske studenter er kvinner (Bengali & Mostaghim 2016; Lebni et al. 2020).

9.2.1 Kvinneledede hushold

En økende andel kvinner velger altså å forbli ugifte og leve alene. På den måten trosser de forestillingen om at kvinners fremste misjon er å være hustru og mor. Det fremkommer av en artikkel i Los Angeles Times (Bengali & Mostaghim 2016) at det kan være krevende for en kvinne å bo alene, selv i urbane områder. Kvinnen som journalisten intervjuet forklarte at hun passet på å gå i trappeoppgangen når det var liten mulighet for å støte på naboen, og besøk måtte gjennomføres med diskresjon. Det skal lite til før det begynner å gå rykter om en kvinne som lever alene.

Det er flere andre grunner til at kvinner lever i kvinneledede hushold. Flere skilsmisser, et økende antall menn som misbruker rusmidler, samt migrasjon er alle faktorer som fører til flere kvinneledede hushold. I tillegg er det menn som forlater sin ektefelle og familie, og det er menn som dør. Andelen kvinneledede hushold økte fra 6,5 prosent i 2006 til 12,7 prosent i 2016. I 2016 var det over tre millioner slike hushold i Iran (Lebni et al. 2020, s. 2; Torabi & Doraiswamy 2021, s. 75).

Analyse av bakgrunnstall fra folketellingen i 2016 bekrefter at om lag 12,5 prosent av husholdningene er kvinneledede. Det fremgår imidlertid av analysen at det er en tydelig sammenheng mellom kvinnens alder og kvinneledede hushold; om lag halvparten av kvinnene som leder et hushold er 60 år eller eldre. Gjennomsnittsalderen er 54,9 år. Kun 0,3 prosent av husholdene var ledet av kvinner under 18 år. De aller fleste av kvinnene som leder et hushold er enker (68 prosent), mens 12 prosent er skilte. Over halvparten av husholdningene ledes av en kvinne som er analfabet, har dårlig økonomi og er uten arbeid. Det er imidlertid store regionale forskjeller; i Teheran er kun tre av ti kvinner analfabeter og andelen skilte er høyere enn i andre deler av landet (Dorahaki & Noubahkt 2021; Torabi & Doraiswamy 2021, s. 75-77).

Det fremgår av en kvalitativ studie gjennomført i det kurdiske Karmanshah-området at slike hushold har mange sårbarhetsfaktorer, både økonomisk og sosialt. Mange opplever stigmatisering, sosial eksklusjon og det er økt forekomst av ulike helseproblemer i gruppen (Lebni et al. 2020).

Kvinner som bor alene, er med andre ord ikke en ensartet gruppe:

- På den ene siden dreier det seg om urbane, ofte velutdannede kvinner som velger å forbli enslige for å realisere seg selv.
- På den andre siden dreier det seg om kvinner, ofte enker, som har ansvar for barn og øvrige familiemedlemmer. Dette er kvinner som ikke har «valgt» å være familieoverhode, og som ofte er i en svært vanskelig sosioøkonomisk situasjon.

9.2.1.1 Omsorg og ansvar for barn

Alle lovsskoler i islam (både sunni og shia) er samstemte om at det er biologisk far som er barnets verge (vali/guardian), og som dermed har ansvar for at barnet får oppdragelse, utvikling, helse og sikkerhet. Far har forsørgeransvar og ivaretar økonomiske forhold, samt tar viktige avgjørelser på barnets vegne, eksempelvis om migrasjon. Den iranske sivillovens artikkel 1158 slår fast at et barn som er født innenfor ekteskapets rammer, tilhører far og hans familie. Dette følger av den patrilineære samfunnsstrukturen.

Sivillovens artikler 1180 til 1194 regulerer vergemål (guardianship) for barnet. Det fremkommer klart av lovens bestemmelser at det er far eller farfar som er barnets verge. Dersom far eller farfar ikke er i stand til å ivareta ansvaret som barnets verge, blir en erstatter oppnevnt av retten. Ifølge Family Protection Act av 2013 (artikkel 43) kan mor få omsorgen (custody) dersom far dør, uavhengig av barnets alder (Farhangazad 2020, webinar oktober 2020). I fravær av far eller farfar, er det åpning for at en mor kan bli innvilget vergemål for sitt barn. Dette forutsetter, slik Landinfo forstår det, en kjennelse fra retten.

Ifølge den iranske juristen med spesialisering i iransk familierett, Mehrnaz Farhangazad (webinar oktober 2020) er det imidlertid svært kontroversielt innen sharia at mor oppnevnes som verge for barnet, og en del skriftlærde mener at det ikke lar seg gjøre.

Når det gjelder den daglige omsorgen for barnet (custody), er også dette regulert i sivillovgivningen og Family Protection Act. Selv om far er forsørger og verge for barnet, har mor den daglige omsorgen i barnets første leveår. Det er forskjeller på sunni- og shiaislam hva gjelder alderen for tilbakeføring til far. Ifølge Ja'fari lovskolen tilbakeføres sønner til far ved to-års alder, og en datter kan bo med moren til hun fyller sju år. Tilsvarende i sunni-islam (hanafi-lovskolen) er ni år for

døtre og sju år for sønner. Dersom mor gifter seg på nytt, mister hun retten til den daglige omsorgen.

I et webinar for Landinfo opplyste Mehrnaz Farhangazad (webinar oktober 2020) at i henhold til Family Protection Act, er alderen for tilbakeføring til far sju år for begge kjønn. Når barnet kommer i puberteten (ni år for jenter og tretten for gutter), kan de velge hvem de ønsker å bo hos (Musawah 2020, s. 18). Ifølge FNs spesialrapportør for menneskerettigheter (2021, s. 14) kan en familiedomstol beslutte at barnet skal bo hos mor også etter fylte sju år. Domstolen ser da hen til hva som er barnets beste.

Skriftlige kilder

- Ansari pour, M. A. (2015). A Brief Analysis of the 2013 Family Protection Act. *Hein Online*. Tilgjengelig fra https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/yislamie17&div=8&g_sent=1&casa_to_ken= [lastet ned 1. august 2022. Betalingstjeneste].
- Asghari, Shamin (2019). Early Marriage in Iran: A Pragmatic Approach. *Journal of Human rights Practice*, 11, 2019, 569-588. Tilgjengelig fra <https://academic.oup.com/jhrp/article/11/3/569/5652057> [lastet ned 15. desember 2021].
- BBC (2019). Iranian women - before and after the Islamic Revolution. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-47032829> [lastet ned 9. desember 2021].
- Bengali, Shashank & Mostaghim, Ramin (2016, 11. november). More women in Iran are forgoing marriage. One reason? The men aren't good enough. *Los Angeles Times*. Tilgjengelig fra <https://www.latimes.com/world/la-fg-iran-unmarried-snap-story.html> [lastet ned 9. desember 2021].
- Berger, Miriam (2021, 1. desember). Iran doubles down on abortion and contraception restrictions. *The Washington Post*. Tilgjengelig fra <https://www.washingtonpost.com/world/2021/12/01/iran-doubles-down-abortion-contraception-restrictions/> [lastet ned 26. juli 2022].
- Bøe, Marianne (2015). *Family Law in Contemporary Iran*. London: I.B. Tauris & co.
- Canton, Naomi (2016, 19. mai). A sexual awakening in Iran, freedom in India, but a step back in Turkey. *Asia House*. Tilgjengelig fra <https://asiahousearts.org/sexual-awakening-iran-freedom-india-step-back-turkey/> [lastet ned 15. desember 2021].
- Center for Human Rights in Iran (2016, 5. februar). Iranian Couples Increasingly Living Together Outside of Marriage. *Center for Human Rights in Iran*. Tilgjengelig fra <https://www.iranhumanrights.org/2016/02/white-marriage/> [lastet ned 10. desember 2021].
- Center for Human Rights in Iran (2018, 28. desember). Outrage After Judicial Parliamentary Committee Rejects Bill to Ban Child Marriages in Iran. *Center for Human Rights in Iran*. Tilgjengelig fra <https://www.iranhumanrights.org/2018/12/outrage-after-judicial-parliamentary-committee-rejects-bill-to-ban-child-marriage-in-iran/> [lastet ned 17. desember 2021].
- Center for Human Rights in Iran (2019, 11. mai). Tehran University Student Speaks Out Against "Virginity Tests," Inhumane Interrogation Methods. *Center for Human Rights in Iran*. Tilgjengelig fra <https://www.iranhumanrights.org/2019/05/tehran-university-student-speaks-out-against-virginity-tests-inhumane-interrogation-methods/> [lastet ned 16. desember 2021].
- Civil Code (1928). *Civil Code of the Islamic Republic of Iran* Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/docid/49997adb27.html> [lastet ned 17. desember 2021].
- Constitution of Islamic Republic of Iran (1979). *Constitution of the Islamic Republic of Iran*. Tilgjengelig fra [http://pwerth.faculty.unlv.edu/Const-Iran\(abridge\).pdf](http://pwerth.faculty.unlv.edu/Const-Iran(abridge).pdf) [lastet ned 3. januar 2022].

- Danish Immigration Service (2018, februar). *Relations outside of marriage in Iran and marriages without the accept of the family*. København: Danish Immigration Service. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/docid/5ab8ea1b4.html> [lastet ned 13. desember 2021].
- Dorahaki, Ahmad & Noubahkt, Reza (2021). The Study of Economic and Social Status of Iranian female-headed households: a secondary analysis. *Health Monitor Journal of the Iranian Institute for Health Sciences Research*, 20(4), 427-437. Tilgjengelig fra <https://click.endnote.com/viewer?doi=10.52547%2Fpayesh.20.4.427&token=WzM0NjgzNDIsIjEwLjUyNTQ3L3BheWVzaC4yMC40LjQyNyJd.EjxbBJGGJR943Qb2AzxgdTKPDgw> [lastet ned 3. august 2021].
- Ershad, Alijani (2018, 22. januar). Virginity pills and surgery: Iran's fake hymen industry. *The Observer*. Tilgjengelig fra <https://observers.france24.com/en/20180122-virginity-pills-surgery-iran-fake-hymen> [lastet ned 17. desember 2021].
- Finnish Immigration Service (2015, 26. juni). *Violence against women and honour-related violence in Iran*. Helsinki: Finnish Immigration Service. Tilgjengelig fra https://migri.fi/documents/5202425/5914056/61597_Suuntaus-raportti_VakivaltaIran_finalFINAL_kaannosversio_EN.pdf/04123eff-529a-457a-aa0d-d5218d046ffe [lastet ned 13. desember 2021].
- Hatam, Nassim (2015, 28. mai). Iran: Internet dating website launched by state. *BBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-32833363> [lastet ned 10. desember 2021].
- Human Rights Watch (2017). "It's a Men's Club" Discrimination Against Women in Iran's Job Market. *Human Rights Watch*. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/report/2017/05/25/its-mens-club/discrimination-against-women-irans-job-market> [lastet ned 13. desember 2021].
- Human Rights Watch (2020, 12. mars). Iran Universal Periodic Review Outcome Statement. *Human Rights Watch*. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2020/03/12/iran-universal-periodic-review-outcome-statement> [lastet ned 26. juli 2022].
- Iasyev, Trend & Jafarov, T. (2013, 9. april). 11 percent of men in Iran marry women older than themselves. *Trend News Agency*. Tilgjengelig fra <https://en.trend.az/iran/2137076.html> [lastet ned 17. desember 2021].
- IHRDC, dvs. Iran Human Rights Documentation Center (2014). *English Translation of Books I & II of the New Islamic Penal Code*. New Haven, Connecticut: IHRDC. Tilgjengelig fra <https://iranhrdc.org/english-translation-of-books-i-ii-of-the-new-islamic-penal-code/#44> [lastet ned 3. mai 2022].
- Jafari, Saeid (2018, 28. september). Love in the shadows: The Iranians who risk punishment for their 'white wedding'. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/news/love-shadows-iranians-who-risk-punishment-their-white-wedding> [lastet ned 8. desember 2021].
- Landinfo (2012, 6. mars). *Skilsmisse og gjengifte med samme person i ni muslimske land*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Skilsmisse-og-gjengifte-med-samme-person-i-ni-muslimske-land-06032012.pdf> [lastet ned 20. desember 2021].
- Landinfo (2021, 5. januar). *Pass, ID- og sivilstatusdokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/01/Iran-temanotat-Pass-ID-og-sivilstatusdokumenter-NIP-AHOV-05012021.pdf> [lastet ned 8. desember 2021].

- Lebni, Javad Yoosefi, Gharehghani, Mohammadi Ali Mohammadi, Soofizad, Goli, Khosravi, Bahar, Ziapour, Arash & Irandoost, Seyed Fahim (2020). Challenges and opportunities confronting female-headed households in Iran: a qualitative study. *BMC Women's Health*, 20(1). <https://doi.org/10.1186/s12905-020-01046-x> [lastet ned 20. desember 2021].
- Middle East Eye (2021, 11. november). Married couple sentenced to death for 'adultery'. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/news/iran-married-man-woman-death-sentence-extramartial-sex-press-review> [lastet ned 12. mai 2022].
- Musawah, For Equality in the Family (2020, 3. juni). Overview of Muslim Family Laws & Practices. *Musawah*. Tilgjengelig fra <https://www.musawah.org/wp-content/uploads/2020/07/Iran-Overview-Table.pdf> [lastet ned 27. juli 2022].
- Mørk, Hulda Kjeang, Lodgaard, Sverre, Thiesen, Finn, Skatvik, Frida & Izadi, Mohammad (sist oppdatert 15. desember 2021). *Iran*. Oslo: Store Norske Leksikon. Tilgjengelig fra <https://snl.no/Iran> [lastet ned 20. desember 2021].
- Nada, Garrett (2020). Part 5: Statistics on Women in Iran. *United States Institute of Peace, The Iran Primer*. Tilgjengelig fra <https://iranprimer.usip.org/blog/2020/dec/09/part-5-statistics-women-iran> [lastet ned 4. mai 2022].
- Naqvi, Ali Raza (1968). The family laws of Iran. *Islamic Studies Vol. 7, No. 2 (JUNE 1968)*, pp. 129-163 (35 pages). Tilgjengelig fra https://www.jstor.org/stable/20832912?refreqid=excelsior%3A5a3af69dfbddd9eebd0a4f500647657&ab_segments=&origin=&acceptTC=1#metadata_info_tab_contents [lastet ned 27. juli 2022].
- Nawzad, Kosar (2018, 11. mai). Iran to execute two Kurdish women on adultery charges. *Kurdistan 24*. Tilgjengelig fra <https://www.kurdistan24.net/en/story/17914-Iran-to-execute-two-Kurdish-women-on-adultery-charges> [lastet ned 12. mai 2022].
- Penal Code, Book 5 (1996/2013). *Islamic Penal Code of the Islamic Republic of Iran – Book Five*. Tilgjengelig fra <https://iranhrdc.org/islamic-penal-code-of-the-islamic-republic-of-iran-book-five/> [lastet ned 17. desember].
- Price, Massoume (2001, desember). *Iranian Marriage Ceremony, Its History & Symbolism*. Iran Chamber Society Tilgjengelig fra https://www.iranchamber.com/culture/articles/iranian_marriage_ceremony.php [Elektronisk abonnements tjeneste, lastet ned 20. desember 2021].
- Price, Massoume (2009, oktober). Iranian Marriage Ceremony. *Culture of Iran*. Tilgjengelig fra https://www.cultureofiran.com/iranian_marriage_ceremony.html [lastet ned 13. juni 2022].
- Radio Farda (2021, 20. august). Iran Reports Increase In Child Marriages. *Radio Farda*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/iran-child-marriages/31420642.html> [lastet ned 16. desember 2021].
- Rahbari, Ladan (2019). Marriage in Iran: Women Caught Between Shi'i and State Law. *Electronic Journal of Islamic and Middle Eastern Law*, Vol. 7 (2019), 37-48. Tilgjengelig fra https://www.zora.uzh.ch/id/eprint/174603/1/Marriage_in_Iran_Women_Caught_Between_Shi_i_and_State_Law.pdf [lastet ned 15. desember 2021].
- Rajkova, Marta (2018). True stories. Dating in Iran. *Travel & Lifestyle*. Tilgjengelig fra <https://martarajkova.com/true-stories-dating-iran/> [lastet ned 13. desember 2021].
- Ranjipour, Ali (2019, 8. november). Despite Religious Propaganda, Iranians Scorn Polygamy. *Iran Wire*. Tilgjengelig fra <https://iranwire.com/en/features/6429> [lastet ned 16. desember 2021].

- Ranjipour, Ali (2020, 9. februar). Twnty Percent of Marriages in Iran are Child Marriages. *Iranwire*. Tilgjengelig fra <https://iranwire.com/en/features/6695> [lastet ned 15. desember].
- Rettig, Tim (2017, 2. desember 2017). An Outsider-Insider's Perspective of Family Life in Iran. *Tim Rettig* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://medium.com/@rettigtim/an-insider-outsiders-perspective-of-family-life-in-iran-3639d702caba> [lastet ned 16. desember 2021].
- Rokh, Ehsan Zar (2011, 15 juli). *Marriage and Divorce Under Iranian Family Law*. Teheran: Universitetet i Teheran. Tilgjengelig fra https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1886349 [lastet ned 15. desember 2021].
- Saadat, Mostafa & Zarghami, Mahdis (2018). Consanguineous marriages among Iranian mandaeans living in south-west Iran. Tilgjengelig fra <https://click.endnote.com/viewer?doi=10.1017%2Fs0021932017000207&token=WzM0NjgzNDIsIjEwLjEwMTcvczAwMjE5MzIwMTcwMDAyMDciXQ.ufeHlXw-gQgKCyfYHt0H-AhsEw> [lastet ned 16. desember 2021].
- Taghizadeh, Ziba, Behmanesh, Fereshteh & Ebadi, Abbas (2016). Marriage Patterns and Childbearing: Results From a Quantitative Study in North of Iran. *Global Journal of Health Science*, Vol. 8, No. 3, 2016(5. mai). Tilgjengelig fra <https://www.ccsenet.org/journal/index.php/gjhs/article/view/45337> [lastet ned 15. desember 2021].
- Taheri, Elham, Lisaniler, Fatma Güven & Payaslioglu, Cem (2021). *Female Labour Force Participation: What Prevents Sustainable Development Goals from Being Realised in Iran?* Kypros: Department of Economics, Eastern Mediterranean University. Tilgjengelig fra <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/21/11918/htm> [lastet ned 9. desember 2021].
- Tehran Times (2018, 12. juni). Average marriage age in Iran increased by 3 years. *Tehran Times*. Tilgjengelig fra <https://www.tehrantimes.com/news/424338/Average-marriage-age-in-Iran-increased-by-3-years> [lastet ned 16. desember 2021].
- Tehran Times (2021, 29. oktober). Fertility at below-replacement level. *Tehran Times*. Tilgjengelig fra <https://www.tehrantimes.com/news/466445/Fertility-at-below-replacement-level> [lastet ned 16. desember 2021].
- Torabi, Fatemeh & Bashieri, Angela (2010). Ethnic differences in transition to first marriage in Iran: The role of marriage market, women's socio-economic status, and process of development. *Demographic Research*, Volume 22, Article 2, p. 29-62. Tilgjengelig fra <https://www.demographic-research.org/volumes/vol22/2/22-2.pdf> [lastet ned 3. august 2021].
- Torabi, Fatemeh & Doraiswamy, Sathya (2021). *Population Situation Analysis of Iran: Opportunities and Challenges* Demography of the University of Tehran, United Nations Population Fund.
- U.S. Bureau of Consular Affairs (u.å.). *Iran reciprocity schedule* Washington D.C. : Bureau of Consular Affairs, U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://travel.state.gov/content/travel/en/us-visas/Visa-Reciprocity-and-Civil-Documents-by-Country/IranIslamicRepublicof.html> [lastet ned 14. juni 2022].
- UK Home Office (2017). *Iran: Forced Marriages*. London: UK Home Office. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/pdfid/596612644.pdf> [lastet ned 16. desember 2021].
- UN News (2021, 16. november). Iran death penalty threat for abortion unlawful: UN rights experts. *UN News*. Tilgjengelig fra <https://news.un.org/en/story/2021/11/1105922> [lastet ned 3. mai 2022].

UN Special Rapporteur (2021, 11. januar). *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*. New York: UN OHCHR. Tilgjengelig fra <https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/HRC/46/50> [lastet ned 13. desember 2021].

Vogt, Kari (sist oppdatert 20. februar 2018). Hudud. *Store Norske Leksikon*. Tilgjengelig fra <https://snl.no/hudud> [lastet ned 12. mai 2022].

World Daily News (2021, 14. november). Iran's population push raises fears for women's health and rights. *World Daily News*. Tilgjengelig fra <https://shock-news.net/world/irans-population-push-raises-fears-for-womens-health-and-rights/> [lastet ned 16. desember 2021].

Muntlige kilder

Diplomatkilde. Epost 30. november 2021.

Diplomatkilde. Epost 12. januar 2022.

Diplomatkilde. Epost 17. februar 2022.

Dr. Sahar Maranlou. Webinar 17. november 2021.

Professor Marianne Hafnor Bøe. Telefonsamtale 1. november 2021.

Professor Marianne Hafnor Bøe. Epost 17. juli 2022.

Iransk jurist. Digitalt møte 21. februar 2021.

Mehrnaz Farhangazad. Webinar Landinfo 19. oktober 2020. Ligger på Landdatabasen.